

**Απομαγνητοφώνηση της συνέντευξης
του Παναγιώτη Κουνάδη (Π.Κ.) με την
εγγονή του ηθοποιού και τραγουδιστή Πέτρου Κυριακού, Πετρούλα Ντούμα (Π.Ν.)**

Στη συζήτηση συμμετέχει άγνωστη γυναίκα (Α.Γ.)

01_KA_Synentefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (03:41) Π.Κ.: Βέβαια, πρέπει να πούμε ότι λόγω της μικρής σου ηλικίας θα γνώρισες τον παππού σου σχετικά μεγάλο πια.

Π.Ν.: Οπωσδήποτε.

Π.Κ.: Όταν θα είχε περάσει σε μια φάση, θα λέγαμε δεν έπαιζε, ήτανε συνταξιούχος.

Π.Ν.: Έπαιζε, έπαιζε ακόμη, όχι στο θέατρο.

Π.Κ.: Στον κινηματογράφο.

Π.Ν.: Έπαιζε στον κινηματογράφο και κάθε χρόνο γινόταν η τιμητική βραδιά.

Π.Κ.: Τα θυμάμαι αυτά κι εγώ. Τώρα θα σε ρωτήσω πράγματα τα οποία σχετίζονται με τη δική σου εμπειρία πάνω στον παππού σου, έτσι; Ό,τι θυμάσαι, δεν υπάρχει κάνα πρόβλημα. Αυτά θα βοηθήσουν να φτιάξουμε κάποια στιγμή ένα βιογραφικό πιο έτσι πλήρες. Ξέρουμε ότι γεννήθηκε στην Αθήνα, ξέρουμε ότι ανέβηκε το 1919 για πρώτη φορά στο θίασο Παπαϊωάννου, αν δεν τα ξέρεις εσύ αυτά, θα σ' τα θυμίζω εγώ.

Π.Ν.: Θα σου θυμίσω, θα σου κάνω και μια παρένθεση. Όχι μόνο αυτό...

Π.Κ.: Ήτανε με το Μόλα, ήτανε συνεργάτης του Μόλα.

Π.Ν.: Από κει ξεκίνησε νομίζω. Δούλευε τσαγκαράκι και είχανε κάνει κάποια απεργία οι ηθοποιοί και πέρασε ο Μόλας έξω από το τσαγκαράδικο του παππού, που δούλευε ο παππούς μου δηλαδή, και τον άκουσε να τραγουδάει. Και μπήκε μέσα και του λέει σου προσφέρω δουλειά πιο καλή, πιο σωστή, πιο, πιο, πιο, πιο. Ξεκίνησε σαν απεργοσπάστης, η πρώτη του εμφάνιση.

Π.Κ.: Στο θέατρο σκιών;

Π.Ν.: Ναι, στο Μόλα.

Π.Κ.: Αυτά, βέβαια, δεν μπορεί να τα εντοπίσει κανείς. Πρέπει να ήταν πολύ μικρός, ε;

Π.Ν.: Πιστεύω ότι ήταν πολύ μικρός τότε, πάρα πολύ νέος. Ακόμη τότε δεν είχε γνωρίσει καλά καλά τη γιαγιά μου, ήταν, ας πούμε, στα πρόθυρα του φλερτ, απ' ό,τι θυμάμαι, απ' ό,τι μου 'χει πει η ίδια.

Π.Κ.: Ναι, αυτά γίνονται οπωσδήποτε πριν το '18.

Π.Ν.: Ναι.

Π.Κ.: Γιατί το '19 ήδη ανεβαίνει, ας πούμε, στο θέατρο στην Επιθεώρηση του Παπαϊωάννου. Παίζει την πρώτη του παρουσία.

Π.Ν.: Ναι.

Π.Κ.: Μάλλον οι πληροφορίες είναι σωστές γιατί κάπου είναι και γραμμένα ότι μέχρι το '18 ήταν με το Μόλα.

Π.Ν.: Ημερομηνίες δεν μπορώ να σου επαληθεύσω, απλώς ξέρω γεγονότα, μπορώ να μιλήσω για γεγονότα τα οποία έχω ακούσει, τα οποία μου 'χει διηγηθεί ο παππούς μου.

Π.Κ.: Αυτά που σου έλεγε να μου πεις.

Π.Ν.: Δηλαδή;

Π.Κ.: Αυτά, τι θυμάσαι, δηλαδή, απ' αυτά που σου 'χει πει ο παππούς σου, το πέρασμά του από τον Καραγκιόζη στο θέατρο μετά στην οπερέτα, στην επιθεώρηση κι όλα αυτά.

Π.Ν.: Αυτά ήτανε πάρα πολύ... Αφ ης στιγμής ανέβηκε στην επιθεώρηση έγινε και ζεν πρεμιέ. Ήταν ο ωραίος της υποθέσεως, ήταν αυτός ο οποίος είχε τον πρωταγωνιστικό ρόλο, τον ωραίο, και έκανε πάταγο. Τη μία μέρα δεν υπήρχε και την άλλη μέρα ήταν ο Πέτρος ο Κυριακός. Ξέρω ότι είχε ανεβάσει πάρα πολλούς ηθοποιούς, τα Καλουτάκια παραδείγματος χάρη. Ξέρω ότι ήταν πάρα πολύ καλός άνθρωπος. Το ξέρω κι από άλλες πηγές, από δικό μου καθηγητή, ο οποίος ήταν καθηγητής βιολογίας και ανθρωπολογίας εκ των υστέρων και παλιά ήταν αθλητής, και ξέρω ότι τον βοήθησε πάρα πολύ ο παππούς μου. Δηλαδή έμπαινε στην τάξη μέσα και μας διηγείτο ιστορίες πως όταν είχε πάθει κάποια φυματίωση, ήταν σφαιροβόλος, είχε πάθει κάποια φυματίωση, και δεν ξέρω τι, κι είχε μείνει πλέον πανί με πανί, δεν μπορούσε να συνεχίσει την καριέρα του κτλ κτλ, όποτε πήγαινε ο παππούς την άλλη μέρα το πρωί, ξέρω γω, οι νοσοκόμες βρίσκανε πάντα πάκο τα χιλιάρικά κάτω απ' το μαξιλάρι του. Αυτά από τρίτους. **02_KA_Synentefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (05:11)** Τώρα πες μου εσύ τι άλλο θες να σου πω.

Π.Κ.: Κοίταξε να δεις πρέπει να δούμε τι θυμάσαι εσύ. Ας πάμε σε κάτι πιο συγκεκριμένο, γιατί έτσι θα βγάλουμε και μια, ας πούμε... Τι θυμάσαι από τη ζωή σου με τον παππού, πώς τον θυμάσαι όταν τον γνώρισες μικρό παιδί; Ποια είναι η πρώτη σου ανάμνηση;

Π.Ν.: Κοντά του γεννήθηκα και μαζί του μεγάλωσα. Οι πιο ωραίες μου αναμνήσεις, οι πιο θετικές, οι πιο ζεστές, ήταν μαζί του. Μαζί με τον παππού μου και μαζί με την γιαγιά μου. Ήταν αυτός ο οποίος... Ο μπαμπάς μου ήταν αξιωματικός, ήταν στα σύνορα τότε, η μαμά μου δούλευε στη ραδιοφωνία και ήμουνα ευνοήτως με τον παππού και την γιαγιά όλη την ημέρα. Τον θυμάμαι τον παππού το πρωί που ξύπναγα ότι η πρώτη μου δουλειά ήταν να τρέξω στο κρεβάτι και να χωθώ στην αγκαλιά του και να τον μάθω να διαβάζει και να γράφει υποτίθεται. Παίρναμε, ας πούμε, το περιοδικό ή το βιβλίο και του έλεγα «παππούλη, έλα να σε μάθω να διαβάζει και να γράφεις σωστά», γιατί ο παππούς ήταν ανορθόγραφος. Ο παππούς μου δεν είχε πάει στο σχολείο, ο παππούς δεν είχε κάποια μόρφωση στα πλαίσια που γνωρίζουμ' εμείς, που η κοινωνία μας θέτει σαν όρους, αλλά φοβερά ανορθόγραφος. Κι εγώ πιτσιρίκι τότε, ας πούμε, που είχα αρχίσει και πήγαινα πρώτη, δευτέρα δημοτικού, ξαπλώναμε, λοιπόν, του έλεγα «παππούλη, έλα να φέρεις το

βιβλίο να κάτσουμε να διαβάσουμε και να σου δείξω να γράφεις και να διαβάζεις» κι ο παππούς τ' απολάμβανε βέβαια αυτό. Θυμάμαι τη ντουλάπα την έχω κάτω, τη ντουλάπα στην οποία πάντα με μέτραγε να δει μέχρι τότε θα φτάσω το κλειδί για να μεγαλώσω. Είχαν ένα εικονοστάσι μες στο υπνοδωμάτιό τους ο παππούς και η γιαγιά, σ' ένα ξεχωριστό μικρό δωματάκι, στο οποίο είχανε εικόνες που του 'χανε κάνει οι φυλακισμένοι από κάποια παράσταση που είχε κάνει στους φυλακισμένους κατά την περίοδο του πολέμου νομίζω ή την προπολεμική. Όταν ήθελα κάτι, κάποιο χατίρι, μου έλεγε ο παππούς «πρέπει να το γράψεις και να το βάλεις στα εικονίσματα και μετά θα σ' το φέρει το πουλάκι. Θα το δώσει η Παναγίτσα στο πουλάκι και θα σ' το φέρει». Και όλα μου τα χατίρια γινόντουσαν ως δια μαγείας. Αυτός ήταν ο παππούς μου.

Π.Κ.: Σου μίλαγε όταν μεγάλωσες λίγο πιο πολύ για την περίοδο που αυτός ήταν στο θέατρο κτλ; Σου 'λεγε ιστορίες;

Π.Ν.: Μου έλεγε ιστορίες.

Π.Κ.: Τι απ' αυτά θυμάσαι;

Π.Ν.: Τον είχα ρωτήσει κάποτε θυμάμαι, του λέω «βρε παππού, πώς μπόρεσες και άντεξες με τόσες όμορφες γυναίκες, με τόσες χορεύτριες, με τόσες σέξι γυναίκες γύρω σου;» Μου λέει «το Λενάκι μου ήταν ένα», η γιαγιά μου, «το Λενάκι μου ήταν ένα». «Αλλά» μου λέει «να σου πω κάτι. Εκείνη ήταν» μου λέει «άλλη εποχή, εκεί ήπρεπε ο άντρας να αποδεικνύει τον ανδρισμό του. Την πρώτη φορά» λέει «λοιπόν που ήρθε και μου ρίχτηκε» λέει «μία την έδιωξα, γιατί εγώ αγαπάω το Λενάκι μου, δεν ήθελα άλλη γυναίκα να δω μπροστά μου. Τη δεύτερη φορά, την τρίτη φορά συνέβη αυτό, και κάποια στιγμή» λέει «στις κουίντες άκουσα που συζητάγανε και λέγανε ότι ο Πέτρος ο Κυριακός είναι "μου"». Λέει «τότε» λέει «το ξανασκέφτηκα κι έκανα αυτό που 'πρεπε να κάνω».

Π.Κ.: Σου θύμισε ποτέ επιτυχίες του, νούμερα του θεάτρου, φίλους του κτλ;

Π.Ν.: Είχε πάρα πολλούς φίλους, είχε πάρα πολλούς φίλους. Θυμάμαι την περίοδο, πια είχε σταματήσει, βέβαια, να παίζει στο θέατρο, όπως είπαμε ήταν κυρίως σε ταινίες ελληνικές που απλώς ήταν τιμής ένεκεν, μία παρουσίαση, ας πούμε, εκεί πέρα έκανε. Αλλά είχε πολλούς φίλους, και το μεγάλο του το χόμπι ήταν ο υπόδρομος. Λοιπόν είχε πάρα πολλούς φίλους γύρω από τον ιππόδρομο. Μέσα στο ιππόδρομο και γύρω από τον ιππόδρομο. Λέγεται μάλιστα ότι το περίπτερο το..., πώς λεγόταν το..., το πιο ακριβό, τέλος πάντων, ποιο είναι; το βασιλικό; πώς το λέγανε αυτό το περίπτερο, ότι το 'χε κτίσει ο παππούς.

Π.Κ.: Έπαιζε δηλαδή μέχρι τελευταία;

Π.Ν.: Έπαιζε, μ' έπαιρνε μαζί του.

Π.Κ.: Ναι.

Π.Ν.: Μ' έπαιρνε μαζί του και πηγαίναμε πάντα στο special, τέλος πάντων, special περίπτερο που ήταν για τους VIP's. Είχε πάρα πολύ στενές σχέσεις με τον Βερνίκο, απ' ό,τι θυμάμαι, με τις αδερφές που είχαν το σχολείο, τις ξέρετε κι εσείς. Ήταν ένα σχολείο εκεί στην Πατησίων πιο πέρα, που το είχανε δύο...

03_KA_Synentefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (06:19) Π.Κ.: Από τους παλιούς συνεργάτες του ερχόταν κανείς να τον δει, μίλαγε για κάποιους απ' αυτούς; Θυμάσαι κάποια ονόματα;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Ποτέ δεν είχε μιλήσει, δηλαδή, για συναδέρφους του;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Για τον Γιώργο τον Καμβύση είχες ποτέ ακούσει τίποτα;

Π.Ν.: Όχι, ποτέ. Δεν ξέρω. Τον Οικονομίδη τον Γιώργο ήξερα.

Π.Κ.: Δηλαδή κατά την περίοδο που εσύ, ας πούμε, καταλαβαίνεις κι είσαι μεγάλο παιδί ποιοι ερχόντουσαν στο σπίτι απ' τους παλιούς; Θυμάσαι κανένα απ' τους ηθοποιούς;

Π.Ν.: Ηθοποιούς; Όχι, δεν ερχόντουσαν ηθοποιοί.

Π.Κ.: Δεν ερχόντουσαν;

Π.Ν.: Όχι. Περισσότερο θαυμαστές του ερχόντουσαν, αλλά όχι ηθοποιοί.

Π.Κ.: Αυτά τα χρόνια τα τελευταία νομίζω ήταν υγιής, δεν είχε αρρωστήσει τα τελευταία χρόνια;

Π.Ν.: Όχι, είχε γεράματα, αυτό που λέμε γεράματα.

Π.Κ.: Δηλαδή πέθανε από γεράματα, ας πούμε, έτσι δεν είναι;

Π.Ν.: Ναι.

Π.Κ.: Δεν είχε κάτι εξαιρετικό;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Έβγαινε, δεν καθόταν σπίτι; Δηλαδή κυκλοφορούσε.

Π.Ν.: Δεν είχε σχέση με ηθοποιούς. Ο παππούς θα πήγαινε στο σινεμά με τη γιαγιά, ο παππούς θα πήγαινε στον Άγιο Παντελεήμονα με τη γιαγιά να φάει γλυκό και παγωτό ή θα πήγαινε στο καφενείο να δει τους φίλους του, οι οποίοι φίλοι του δεν είχαν καμία σχέση με τους ηθοποιούς. Η γιαγιά είχε φροντίσει να αποκοπεί από το θέατρο κι από τους...

Π.Κ.: Από ποια εποχή και μετά; Από το '60 και μετά; Γιατί μέχρι το '58, '60, '62 κάπου παίζει.

Π.Ν.: Από το '60 και μετά περίπου, και πολλές φορές, ας πούμε, δεν ήθελε. Δεν ήθελε γιατί ο παππούς είχε πει ένα πράγμα. Λέει «εγώ ανέβηκα, απ' την μια μέρα στην άλλη έγινα κάποιος και θέλω να φύγω στρατηγός μ' όλα μου τα γαλόνια. Δεν θέλω να φύγω αποτυχημένος ούτε θέλω να με βάζουν στο θέατρο ή με κάποιο μικρό ρολάκο. Εγώ είχα πάντα δικό μου θίασο», ας πούμε.

Π.Κ.: Ναι, μας είπ' ο Γκιωνάκης το καταπληκτικό αυτό: το '49 '50 που σταμάτησε ο παππούς σου, ήταν στο θέατρο Κοτοπούλη κάτω στην Ομόνοια, σ' τα λέω να τα ξέρεις, έτσι, και τώρα

η Κοτοπούλη καταλαβαίνεις τι ηθοποιός ήτανε, κορυφαία ηθοποιός, λοιπόν σταματάει ο παππούς σου και μπαίνει η Κοτοπούλη στο θέατρο αυτό που έχει γίνει τώρα ξενοδοχείο. Και πήγε ο κόσμος την άλλη μέρα να παρακολουθήσει τον παππού σου και όταν είδε ότι δεν ήτανε, σηκώθηκε κι άδειασε, κι έβριζε η Κοτοπούλη «μα δεν δυνατόν», ας πούμε κτλ. Μας τα 'λεγε ο Γκιωνάκης αυτά.

Π.Ν.: Το πιστεύω. Τώρα αυτά δεν τα ξέρω τα ντεσού τα...

Π.Κ.: Καλά, υπάρχουν πολλά που έχουμε εμείς μαζέψει απ' τις άλλες αφηγήσεις με το Σακελάριο κτλ

Π.Ν.: Τον λάτρευε ο Σακελάριος κι ο παππούς το Σακελάριο, αυτό το ξέρω.

Π.Κ.: Με το Σακελάριο βλέπόντουσαν καθόλου τα χρόνια εκείνα; Θυμάσαι;

Π.Ν.: Βλεπόντουσαν, ναι, αλλά όχι στο σπίτι. Δε βλέπόντουσαν στο σπίτι. Δεν υπήρχε πια συνεργασία, δεν υπήρχε λόγος να 'ρθούν αυτοί οι άνθρωποι στο σπίτι. Την εποχή που ήταν ο παππούς στα χεί του εγώ δεν υπήρχα. Μετά δεν υπήρχε λόγος.

Π.Κ.: Σου είχε ποτέ πει, αν θυμάσαι, τι απ' αυτά που έπαιζε ήταν πολύ δυνατό, πολύ συγκλονιστικό, ποιο είχε κάνει επιτυχία κτλ; Σου θύμιζε ποτέ κάνα νούμερό του;

Π.Ν.: Οι Απάχηδες.

Π.Κ.: Οι Απάχηδες.

Π.Ν.: Τους Απάχηδες, αυτό ήτανε το μεγαλύτερό του, πιστεύω, και το ωραιότερό του.

Π.Κ.: Το ανέφερε αυτό, έτσι;

Π.Ν.: Ναι, το ανέφερε συχνά, το ανέφερε συχνά. Επίσης είχε παίξει και στην Αμερική, στο Carnaby Hall.

Π.Κ.: Στην Αμερική είχε πάει το '29 για πρώτη φορά και μετά ξαναπήγε το '50 περίπου, '49, '50.

Π.Ν.: Ναι, μετά τον πόλεμο.

Π.Κ.: Τι άλλο θυμάσαι εσύ απ' αυτή την περίοδο; Τι λεπτομέρειες που μπορεί να σου κάνουν εντύπωση.

Π.Ν.: Αυτά τα οποία θυμάμαι εγώ πια ήταν τελείως προσωπικά, οικογενειακά, δεν θυμάμαι πια κάτι για το θέατρο. Αυτό το οποίο μπορεί να βοηθήσει είναι ότι είχε κάνει κάποια εκπομπή ο Φρέντι Γερμανός στην οποία είχε πάρει συνέντευξη τριών γενεών, απ' τον παππού μου, απ' τη μητέρα μου κι από μένα.

Π.Κ.: Αυτά περίπου γύρω στο '70 τόσο.

Π.Ν.: Αυτά, ναι, γύρω στο '70 τόσο.

Π.Κ.: '75, κάπου εκεί.

Π.Ν.: Εκεί. Κι αν υπάρχει αυτό το video θα το ήθελα κι εγώ γιατί ήταν ο παππούς... αφηγείται. Γιατί βγάλαν του Φρέντι Γερμανού όλες τις ...

Π.Κ.: Αυτό θα το κοιτάξουμε με τον Φρέντι Γερμανό να δούμε αν υπάρχει ένα επεισόδιο. Τη θυμάμαι αυτή την παρουσίαση που έγινε.

Π.Ν.: Ο παππούς πλέον ήταν ένα άτομο, το οποίο... Αυτό το οποίο θυμάμαι εγώ ήταν όταν πηγαίναμε στο θέατρο πάντα τον σηκώναν ν' ανέβει στη σκηνή να πει κάποιο ποίημα

Π.Κ.: Πήγαινε πάντως, θυμάσαι ότι πηγαίνατε μαζί στο θέατρο, έτσι;

Π.Ν.: Πηγαίναμε μαζί σε θέατρο, όχι πολύ, πάρα πολύ μαζί, γιατί εγώ πάντα ήμουνα πολύ πιο μικρή τότε. Δεν μπορούσα, ας πούμε να πηγαίνω, δεν έμπαινα σε θέατρο, δεν ήταν η ηλικία μου να πηγαίνω σε θέατρο. Αλλά κάνα δυο φορές που είχαμε πάει, που θυμάμαι ας πούμε, τον είχαν ανεβάσει. Και περισσότερο αυτό που θυμάμαι ήταν οι τιμητικές του βραδιές που γινόντουσαν κάτω στην Πλάκα στα διάφορα κέντρα. Στου Καλοκαιρινού νομίζω, πώς λεγόντουσαν;

Π.Κ.: Κι ο σύλλογος Αθηναίων έκανε κατά περιόδους διάφορες βραδιές.

Π.Ν.: Αλλά έκανε όμως μια τιμητική βράδια που του γινόταν μία φορά το χρόνο, και ήταν αυτή στην Πλάκα. Τώρα ο σύλλογος Αθηναίων, ο σύλλογος Σεριφίων, διάφορα.

Π.Κ.: Εσύ πότε συνειδητοποίησες ότι ο παππούς ήταν κάτι πολύ σημαντικό για το ελληνικό θέατρο;

Π.Ν.: Πάντα το ήξερα.

Π.Κ.: Από μικρή το 'χες καταλάβει;

Π.Ν.: Όχι για το ελληνικό θέατρο. Ο παππούς ήταν μια προσωπικότητας. Ο παππούς μου ήταν αυτό που... Λέμε υπάρχουν ορισμένες παρουσίες πάνω στη γη, δεν θέλω να πω μονάχα άνθρωποι, υπάρχουν και ζώα τα οποία έχουν αυτό το χάρισμα, είναι χαρισματικά. Για τον οποιοδήποτε λόγο έχουν ένα φωτοστέφανο γύρω τους που λάμπει, που τους ξεχωρίζει από τα άλλα άτομα. Κι ο παππούς μου ήτανε τέτοιο άτομο, μια τέτοια παρουσία. Δεν θέλω να πω άτομο, λέω παρουσία.

Π.Κ.: Αυτό εσύ πότε το συνειδητοποίησες; Τι ήταν αυτό που σ' έκανε να το συνειδητοποιήσεις αυτό;

04_KA_Synentefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (03:15) Π.Ν.: Ο τρόπος που μίλαγε.

Π.Κ.: Για πες μου κάτι, δηλαδή, που σου 'χει εντυπωθεί.

Π.Ν.: Πάντοτε μου εξηγούσε πως πρέπει να ξεχωρίζεις το καλό απ' το κακό. Έδινε πάρα πολύ βάση στη τιμή. Έδινε πάρα πολύ βάση στην οικογένεια, στους θεσμούς της οικογένειας, στην αγάπη και στην ομόνοια μες στην οικογένεια. Προσπαθούσε πάντοτε όταν υπήρχε κάποιο πρόβλημα, όταν είχα κάποιο πρόβλημα, όταν βρισκόμουν σε μια δύσκολη θέση. Όχι πολλές φορές, τις πιο πολλές φορές αν δεν το συζητούσα με τη μητέρα μου, θα το συζητούσα με τον παππού μου. Κι αυτό από παιδάκι, από τότε που ξεκίνησε με

τα.., που μου έφερνε ο Άγιος Νεκτάριος και η Παναγίτσα και ο Θεούλης μου έκανε τα χατίρια μου μέχρι την ημέρα που πέθανε.

Π.Κ.: Για τα προβλήματα τα ευρύτερα, έτσι, τα κοινωνικά, τα γύρω κτλ, μιλούσατε;

Π.Ν.: Φιλοσοφούσε πάρα πολύ, ήταν ένας φιλόσοφος της ζωής. Φιλοσοφούσε τη ζωή πάρα πολύ, φιλοσοφούσε και, ας πούμε πάντοτε αυτό το οποίο ήθελε στον κόσμο ήταν η ειρήνη και το να υπάρχει αγάπη και ομόνοια. Και ήταν αυτό το οποίο είχε γράψει και στα βιβλία του, στις ποιητικές του συλλογές. Ήταν ένας άνθρωπος ο οποίος πιστεύω ότι αγαπήθηκε από πάρα πολύ κόσμο. Ένας απ' αυτούς τους ανθρώπους, βέβαια και η θεία μου τον αγάπαγε τον μπαμπά της σαν μπαμπά, η μαμά μου του είχε μια τρομερή αδυναμία. Αγαπούσε και τη γιαγιά, τη μαμά της ας πούμε, αλλά ξέρω ότι τον πατέρα της τον λάτρευε.

Π.Κ.: Η γιαγιά σου βρήκε ποτέ την ευκαιρία να σου πει κάποιες στιγμές;

Π.Ν.: Δενμίλαγε η γιαγιά μου. Η γιαγιά μου δεν είχε ούτε φίλες ούτε μιλαγε. Η γιαγιά ήταν η γιαγιά μου. Ήταν εκείνη η οποία μου έθετε τους όρους πως πρέπει να συμπεριφέρομαι, τι πρέπει να κάνω, μου έδωσε το know how για να κινούμαι πάνω σ' αυτό τον πλανήτη. Μου έδειξε πως πρέπει να γίνεται με την ώθηση του παππού, αλλά ήταν η πιο αυστηρή από τους δύο η γιαγιά μου. Ο παππούς ήταν ο πιο ελαστικός. Ο παππούς ήταν εκείνος που του έλεγα «μωρέ παππού, πάμε στο λούνα παρκ» και του 'λεγε η γιαγιά «δεν θα πας το παιδί στο λούνα παρκ μη χτυπήσει», ας πούμε. Και της έλεγε «καλά, θα το πάρω να πάμε βόλτα στον Άγιο Παντελεήμονα» και μ' έπαιρνε και πηγαίναμε στο λούνα παρκ, ένα παράδειγμα.

Π.Κ.: Την εποχή εκείνη μένετε σε ποιο σημείο ακριβώς;

Π.Ν.: Μιχαήλ Βόδα.

Π.Κ.: Μιχαήλ Βόδα νούμερο;

Π.Ν.: 162.

Π.Κ.: Υπάρχει το σπίτι ακόμα;

Π.Ν.: Όχι, δυστυχώς.

Π.Κ.: Έγινε πολυκατοικία;

Π.Ν.: Έγινε δυστυχώς πολυκατοικία.

Π.Κ.: Εκεί ήταν δικό σας το σπίτι ή...;

Π.Ν.: Όχι, ήταν με ενοίκιο.

Π.Κ.: Εκεί θυμάσαι τα πιο πολλά χρόνια της ζωής σου εσύ.

Π.Ν.: Τα πιο πολλά χρόνια της παιδικής μου, όλη μου την παιδική ζωή μέχρι ... πόσο χρονών ήμουνα, δέκα, έντεκα, που πλέον, ας πούμε, ο μπαμπάς μου αποστρατεύτηκε και πλέον, ας πούμε, δεν χωράγαμε όλοι μαζί στο σπίτι.

05_KA_Syntefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (10:08) Π.Κ.: Η μαμά σου που ήταν, ας πούμε, μαζί του πάρα πολλά χρόνια σου 'χε μεταδώσει κάποια πράγματα από τη ζωή της τότε, τα χρόνια του μεσοπολέμου, τις ιστορίες με τον Μεταξά που τον είχαν πιάσει, αυτές τις ιστορίες στις είχε πει ποτέ;

Π.Ν.: Αυτό δεν ήταν τόσο πολύ, ήταν περισσότερο εκφοβισμός. Αυτά τα οποία λέγονται το ότι τον είχαν πάρει και του είχαν δώσει ρετσινόλαδο κτλ κτλ, ήταν κάτι το οποίο πιθανώς γινότανε στους άλλους. Απ' ό,τι ξέρω, ας πούμε, από τη μαμά μου κι από τον παππού μου, κι από τη γιαγιά μου, την εποχή εκείνη του Μεταξά είχε βγει ο παππούς κι έλεγε «το μετάξι, το μετάξι, το ψωμί θα πάει δεκάξι και το λάδι θα πετάξει». Το είπε την πρώτη βραδιά και έγινε βέβαια σάλος κάτω στο θέατρο, και αυτό βέβαια ειπώθηκε και ξαναπήγαν, λοιπόν, την άλλη μέρα οι άλλοι να το ακούσουνε και οι άλλοι. Ήταν ας πούμε το απαγορευμένο το γλυκό, ας πούμε, τότε. Και το είπε δύο, τρεις, τέσσερις, πέντε φορές, την έκτη φορά τον ειδοποίησαν. Του λένε «κύριε Πέτρο, τώρα μη το κάνεις αυτό», ας πούμε, «Πετράν, μη το κάνεις αυτό γιατί θα πρέπει να σου κλείσουμε το θέατρο». «Μα» λέει «το θέλει ο κόσμος». «Όχι, θα μας το υποσχεθείς ότι δε θα το ξαναπείς». «Εντάξει», λέει, «σας το υπόσχομαι», ας πούμε, στους ανθρώπους του Μεταξά, «δε θα το ξαναπώ». Το βράδυ βέβαια έγινε πάλι η παράσταση και του λέγανε «Πετράν, Πετράν, πες το, πες το: το μετάξι το μετάξι». «Όχι, βρε παιδιά, δεν κάνει, θα "μου", όχι, δε γίνεται». Και τότε είπε το περιβόητο «θα το πω, κι ας το πω» κι εκείνη την ημέρα του κλείσαν το θέατρο, δεν ξέρω, για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Αυτό ήταν. Αλλά αυτό το οποίο, βέβαια δεν ξέρω κατά πόσον το γνωρίζετε, ήταν η μεταπολεμική περίοδος η οποία ήταν η πιο σκληρή για τον παππού μου. Δεν ήτανε η εποχή του πολέμου, γιατί την εποχή του πολέμου έγινε αυτό το συμβάν, αυτό το οποίο έχει μείνει, ας πούμε, στο ευρύ κοινό. Αλλά μετά τον πόλεμο, αφού τελείωσε ο πόλεμος το '44 κι έγινε ο εμφύλιος πόλεμος, ο παππούς μου ήταν βασιλικός, χρόνια. Κυκλοφορούσε πάντα με την ελιά στο πέτο. Και αφ' ης στιγμής φύγανε οι Γερμανοί βγήκε τότε, απ' ό,τι θυμάμαι και από τις διηγήσεις γιατί εγώ δεν υπήρχα πάλι τότε, βγήκε η Ντιριντάουα με τη σημαία με το σφυροδρέπανο και ο παππούς μου με την ελληνική σημαία.

Π.Κ.: Στην ίδια παράσταση;

Π.Ν.: Όχι, στη παράσταση, στο δρόμο.

Π.Κ.: Α, στο δρόμο.

Π.Ν.: Και την άλλη μέρα τον πήραν όμηρο στα Κρώρα. Το ξέρετε αυτό;

Π.Κ.: Όχι, δεν το ξέρω.

Π.Ν.: Ναι, τον πήραν όμηρο στα Κρώρα. Από τις διηγήσεις της μητέρας μου ξέρω ότι χτύπησε η πόρτα και ήταν ένας σύντροφος και της λέει «εδώ μένει» λέει «ο σύντροφος ο Κυριακός;» λέει η μητέρα μου «ναι, εδώ μένει. Θέλω» λέει «να του πω κάτι». Έρχεται ο παππούς, λέει «τι θέλετε;» «Θα 'ρθείς» του λέει «όμηρος», και τον πήρε τον παππού. Και κινδύνευε τότε και η οικογένεια της γιαγιάς μου, δηλαδή η γιαγιά μου και οι δύο κόρες, τις οποίες τις μασκαρέψανε και μια οικογένεια που έμενε κοντά τις φυγάδευσε στο Κολωνάκι. Τότε ήταν... αυτός ο οποίος βοήθησε να φυγαδευτούν είναι ο νυν σύζυγος της θείας μου, ο Γιώργος Τσιλεδάκης, ο οποίος τότε δούλευε σαν οδηγός, σαν σοφέρ σε κάποιον Εγγλέζο, σε

κάποιον δεν ξέρω τι, τέλος πάντων, και είχε αυτοκίνητο και μπόρεσε και τους πέρασε τα σύνορα της Αθήνας και πήγαν Κολωνάκι. Κι ο παππούς μου έφυγε στα Κρώρα. Τον πήγαν στα Κρώρα, τον είχανε στους μελλοθάνατους. Απ' ό,τι μου είχε διηγηθεί ήταν, λέει, δυο σειρές, η μία σειρά ήταν μελλοθάνατοι και άλλοι που πηγαίνουν απλώς και μόνο για όμηροι, και τον γνωρίσανε. Τον γνωρίσανε ότι είν' ο Πέτρος ο Κυριακός και του λέει ένας «φίλε», του λέει, «έχεις», του λέει, «φωτιά; Θέλω ν' ανάψω τσιγάρο» και του λέει ο παππούς «έχω» του λέει. Και την ώρα που πάει να τ' ανάψει τσιγάρο τον τραβάει και τον παίρνει απ' την άλλη μεριά που ήτανε πλέον αυτοί που πηγαίνανε για όμηροι, όχι για μελλοθάνατοι, τους πήγαιναν για εκτέλεση. Και όταν πλέον το ανακαλύψανε, ήταν πάρα πολλοί θαυμαστές του ανάμεσα σ' αυτούς τους ομήρους, τους παρακαλέσανε να μην τον σκοτώσουνε, να τον αφήσουν σαν όμηρο. Του κάναν πάρα πολλά βασανιστήρια, πάρα πολλά βασανιστήρια, και ήταν ετοιμοθάνατος. Ένας φτωχός χωρικός από την περιοχή, μ' ένα μικρό γαϊδουράκι, άκουσε ότι είναι ο Πέτρος ο Κυριακός πάνω στο βουνό όμηρος και ότι υποφέρει από αιμορροΐδες, γιατί τον είχαν σουβλίσει, και ότι είναι ετοιμοθάνατος, ότι αιμορραγεί και ανέβηκε επάνω με διάφορα φαγητά, με διάφορα, τέλος πάντων, ζαρζαβατικά

Π.Κ.: Να τον περιποιηθεί.

Π.Ν.: Όχι να τον περιποιηθεί. Να δώσει στους συντρόφους, με ανταλλαγή να τον αφήνουν να πηγαίνει να τον περιποιείται. Και όντως τον αφήσανε. Όταν, λέει, μπήκε μέσα αυτός ο άνθρωπος για να βρει τον παππού, δεν τον γνώρισε. Τον γνώρισε απ' αυτό που έλεγε. Προσπαθούσε με τα νύχια του να σκάψει, λέει, μια τρύπα στον τοίχο για να βρει την Κατερίνα του. Κι έτυχε κατά τύχη η κόρη αυτού του ανθρώπου, που τον έσωσε σε τελευταία ανάλυση, να λέγεται κι αυτή Κατερίνα. Τώρα από διηγήσεις και της μαμάς μου αλλά και του παππού μου το λέω αυτό το πράγμα. Και κάποια στιγμή, πριν ακόμη σταματήσει αυτός ο συμμοριτοπόλεμος, ο παππούς ήταν τέρμα πλέον, ήταν για να πεθάνει. Και τους λέει «κοιτάξτε, ούτως η άλλως είναι για να πεθάνει. Εσείς τον θέλετε όμηρο, δεν τον θέλετε για εκτέλεση. Αφήστε με να τον πάρω να του δώσω τις πρώτες βοήθειες στο σπίτι μου». Γιατί τους είχανε μέσα, δεν ξέρω που, πάντως σε τραγικές καταστάσεις, σε τραγικές. Και ανέβηκε εκεί πάνω στα Κρώρα με το μουλαράκι του, με το γαϊδουράκι του, τον έβαλε τον παππού απάνω, αλλά δεν μπορούσε να τον αφήσει στο γαϊδουράκι απάνω γιατί από τις κακώσεις που είχε ούρλιαζε και τον κατέβασε. Και τον πήρε αγκαλιά του στην πλάτη του και τον κατέβασε όλο αυτόν το δρόμο κάτω μέχρι το σπίτι του, στην πλάτη του απάνω. Και τον πήγε στο σπίτι του και του έδωσε όχι μόνο τις πρώτες βοήθειες αλλά τον έκανε και καλά. Και μες στην ώρα ξεκαθάρισε. Ήρθαν, τέλος πάντων, οι Εγγλέζοι, πιάσανε τους κομμουνιστές τότε, τους Ελασίτες, τους ξεκαθάρισαν και ψάχνανε για ομήρους, ψάχνανε για συντρόφους, τέλος πάντων, Ελασίτες, ψάχνανε για κομμουνιστές κρυμμένους. Και φτάσαν στο σπίτι αυτού του κυρίου Γιάννη, Γιάννης λεγόταν αυτός ο άνθρωπος. Και του λένε «κρύβεις κάποιον;» «Όχι», λέει, «δεν κρύβω κανένανε». «Κρύβεις» του λέει «κάποιον». «Όχι», λέει, «δεν κρύβω». Τελικά μπήκαν μέσα και βρήκαν τον παππού. Και ο διοικητής τον γνώρισε ότι είν' ο Πέτρος ο Κυριακός και ξέραν ότι ο παππούς, βέβαια, δεν ήταν ούτε κομμουνιστής, ούτε επαναστάτης, ούτε τίποτα. Μια παρένθεση. Όταν τον πήγαν εκεί πέρα τον παππού, ο παππούς είχε παραλήρημα, ο παππούς είχε πυρετό και πιστεύω δεν ήταν πάρα πολύ μακριά από το κώμα. Δε θυμάται τίποτα, δε θυμάται πως κατέβηκε, του τα έλεγε ο Γιάννης. Αυτός του είπε, κατόπιν εορτής πλέον, ότι δεν μπορούσε να τον αφήσει στον γαϊδουράκι του πάνω γιατί ούρλιαζε από τους πόνους κι ότι αναγκάστηκε να τον κουβαλήσει στην πλάτη

του μέχρι το σπίτι κάτω και αυτός και η γυναίκα του τον περιποιηθήκανε, τον πλύναν, τον καθάρισαν και και, και, και, και. Την πρώτη φορά, λέει, που άνοιξε τα μάτια του, πριν τ' ανοίξει ακόμα, άκουσε, φωνάζανε την κόρη του Γιάννη «Κατερίνα, Κατερίνα» και τότε νόμιζε ότι είναι η μαμά μου και ότι είναι σπίτι με τις κόρες του και με την γυναίκα του. Κι άνοιξε «Κατερίνα, Κατερίνα, δεν είσαι εσύ η Κατερίνα». «Εγώ» του λέει «είμαι η Κατερίνα.» «Μα δεν είσ' η κόρη μου». «Όχι», του λέει, «δεν είμαι η κόρη σου, είμαι η κόρη του Γιάννη που σ' έσωσε» και του εξήγησε την όλη ιστορία. Όταν, λοιπόν, ήρθε ο διοικητής, και τον γνώρισε, ήταν ακόμη σε πάρα πολύ κακή κατάσταση. Είχα δει κάποια φωτογραφία, την οποία δεν την έχω πια, δεν ξέρω ποιος την έχει. Τα 'χασα όλα τα πράγματα του παππού, πάρα πολύ λίγα πράγματα έχουνε μείνει από τον παππού μου. Ήταν ένας άγνωστος άνθρωπος, έτσι με μακριά γένια, με μαγκούρι, σαν εκατό χρονών άνθρωπος, δεν φαινόταν ότι ήταν ο παππούς. Εν πάση περιπτώσει, αμέσως τον πήρε ο διοικητής αυτός, τον πήγανε στο στρατιωτικό νοσοκομείο, τον περιθάλψανε και τον πήγανε σπίτι του πια, τον γυρίσαν, τον επιστρέψαν σπίτι του. Αυτά ήταν την εποχή... πλέον '46.

Π.Κ.: '45, '46. Μάλιστα. Γι' αυτό αποσύρεται το '49, δεν έχει πολλές δυνάμεις. Γιατί πολύ νέος αποσύρεται.

Π.Ν.: Ναι. Δεν ήθελε να φύγει, είχε δει πάρα πολλούς ηθοποιούς...

Π.Κ.: Πρέπει να τον επηρέασε πολύ αυτή η ιστορία.

Π.Ν.: Πάρα πολύ στην υπόλοιπη ζωή του. Τον επηρέασε πάρα πολύ, του άφησε πάρα πολλά πράγματα πίσω.

Π.Κ.: Αυτή την περίοδο σ' την έχει περιγράψει και σ' εσένα, έτσι;

Π.Ν.: Ναι, μου την έχει περιγράψει. Όπως το περιέγραψα κι εγώ αυτό το πράγμα, έτσι μου το περιέγραψε κι εκείνος, έτσι μου το περιγράψανε και η γιαγιά μου και η θεία μου και η μάνα μου.

06_KA_Synentefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (05:09) Π.Κ.: Για την περίφημη αυτή οπερέτα, που θα τη θυμόταν όλη γιατί παιζόταν δυο χρόνια, το '21 και το '22, ήτανε η μόνη παράσταση που διατηρήθηκε δύο ολόκληρα χρόνια στην Αθήνα, τι σου είχε πει; Σου 'χε αναφέρει ποτέ;

Π.Ν.: Ποια οπερέτα;

Π.Κ.: Για τους Απάχηδες.

Π.Ν.: Δεν μου είχε αναφέρει κάτι το συγκεκριμένο, απλώς ότι ήταν μία πάρα πολύ δημοφιλής παράσταση. Την εποχή αυτή είχε το μεγαλύτερό του σουξέ, ας πούμε, αυτό ξέρω.

Π.Κ.: Σου 'χε πει για τον συμπρωταγωνιστή του το Ζάχο το Θάνο τίποτε;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Ούτε έχεις ακούσει το όνομα αυτό ποτέ;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Να, βγάζουμε ιστορίες, όμως. Τι άλλο έτσι σου 'ρχεται στο μυαλό από τις περιγραφές, αυτά τα λεπτομερειακά πράγματα, όπως θυμήθηκες τα του Μεταξά, της Κατοχής και μετά;

Π.Ν.: Ναι. Απ' την παιδική του ηλικία αυτά τα οποία μου 'χε διηγηθεί, τα οποία πιθανόν τα ξέρεις κι εσύ, ότι ήτανε πέντε παιδιά και η μάνα του ήταν πάρα πολύ φτωχιά, δεν μπορούσε να τα φροντίσει όλα, ότι πήγε στο σχολείο... Το ξέρεις αυτό;

Π.Κ.: Κάπου το γράφει, για θύμισέ μου το, όμως.

Π.Ν.: Πήγε στο σχολείο και δεν είχε παπούτσι. Και τον έδιωξε η δασκάλα και του λέει «χωρίς παπούτσι δεν θα έρθεις». Νόμιζε πως την κορόιδευε. Και πήγε στα σκουπίδια κι έψαξε και βρήκε ένα παπούτσι και το έβαλε. Βρήκε, όμως, ένα μόνο. Και τότε, όπου νόμιζε η δασκάλα πως τον κοροϊδεύει, τον έδιωξε εξ απαντός απ' το σχολείο. Ήταν η πρώτη του...

Π.Κ.: Επαφή με τα γράμματα.

Π.Ν.: Με τα γράμματα. Και μετά, δεν υπήρχε πολύ φαΐ. Πήγαινε, λέει, περιμένανε στου Ψειρή που πηγαίνανε να φάνε το επιδόρπιό τους, το καρπούζι, το πεπόνι κι αυτά. Περιμένε πάντα. Τρώγανε αριστοκρατικά κι αφήνανε πάρα πολύ φρούτο απάνω. Και πήγαινε, λοιπόν, και περιμένε μέχρι να τα φάνε, και μετά πήγαινε και τα έπαιρνε και τα έτρωγε να χορτάσει. Και μια φορά, λέει, τον είδαν. Κι επειδή ντράπηκε, δεν του άρεσε, λέει, αυτό το πράγμα, ας πούμε, να μειωθεί έτσι, παρ' όλο που δεν ήτανε κάποιος, πήρε στροφή το μυαλό του κι άρχισε να λέει «θα το κάνω караβάκι». Αυτό το θυμάμαι, μου το 'λεγε συχνά αυτό το πράγμα. Μου 'λεγε «για να δεις» μου λέει «πόσο περήφανος είμαι. Παρ' όλο που είμαι φτωχός, είμαι περήφανος». Και η γυναίκα του ήταν αυτή, η γιαγιά μου, η οποία του έμαθε τα πρώτα του γράμματα.

Π.Κ.: Η γιαγιά σου από τι οικογένεια ήτανε η καταγωγή της;

Π.Ν.: Ήταν μια πάρα πολύ καλή οικογένεια, μικρασιατική θα έλεγα, από τη Μικρασία και μικρασιατική. Ορφανή, ήταν ορφανό, φύγαν απ' τη Μικρά Ασία, ήτανε πιτσιρίκι, και την είχανε στείλει στις καλόγριες να μάθει να ράβει κι είχε γίνει μοδιστράκι.

Π.Κ.: Γι' αυτό έχει Το μοδιστράκι, το κλασικό το νούμερο.

Π.Ν.: Ναι, και εκεί ήτανε που τη γνώρισε, κάπου στην περιοχή εκεί, τέλος πάντων.

Π.Κ.: Στου Ψειρή.

Π.Ν.: Στου Ψειρή, που η γιαγιά μου έραβε σε μια μοδίστρα, μαζί με μία μοδίστρα, και τη γνώρισε και της έκανε το φλερτ. Και μου είχε πει ότι του έκανε εντύπωση η ομορφιά της και το καθαρό της το δέρμα και ότι ήταν πάρα πολύ συνεσταλμένη κοπέλα. Δεν ήταν σαν τις Αθηναίες που, ας πούμε, ήταν πιο ξεβγαλμένες, να το πούμε έτσι, ήταν πάρα πολύ συνεσταλμένο παιδί. Και τότε ξεκίνησε, ας πούμε, η αγάπη τους και ξεκίνησε που της έλεγε «έχω ρόλους, έχω ρόλους να μάθω, αλλά δεν ξέρω να τους διαβάσω». Και τους διάβαζε η γιαγιά.

Π.Κ.: Ήταν κι αυτό το πρόβλημα, ότι εκείνα τα χρόνια δεν είχε δυνατότητα να γράφει και να διαβάζει. Δηλαδή ανεβαίνει στο θέατρο χωρίς να 'χει ακόμα δυνατότητα να διαβάζει.

Π.Ν.: Τρομερό πράγμα. Και του το διάβαζε η γιαγιά και μετά τον έμαθε, τον έμαθε.

Π.Κ.: Έχει μια επιστολή ο Βάρναλης που του γράφει σ' ένα βιβλίο του, προλογίζει ένα βιβλίο ο Βάρναλης, για να καταλάβεις πόσο τον εκτιμούσαν όλοι.

Π.Ν.: Το ξέρω αυτό το πράγμα.

Π.Κ.: Και λέω σκέψου ότι του 'στελνε, το προλόγιζε ο Βάρναλης ένα βιβλίο του Κυριακού. Φοβερό δεν είναι;

Π.Ν.: Φοβερό είναι. Ξέρω, επίσης, ότι έχει και αλληλογραφία με τη Φρειδερίκη, η οποία δεν υπάρχει και αυτή πια. Έπαινοι κτλ κτλ κτλ, από βασιλείς κτλ κτλ, οι οποίοι δεν υπάρχουνε. Δεν ξέρω που είναι, δεν ξέρω τι έχουν γίνει αυτά τα πράγματα.

Ούτε η θεία σου τα ξέρει

Ούτε η θεία σου τα έχει αυτά;

Π.Ν.: Δεν ξέρω η θεία μου, η θεία μου κρύβει λόγια, δε λέει.

Μπορούσατε να βγάλετε κόπιες.

07_KA_Syntefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (02:51) Αυτό που θέλω να σε ρωτήσω είναι το εξής: στην πορεία αυτή που τον γνώρισες σου έκανε ποτέ κάνα νούμερο απ' αυτά που έπαιζε στην επιθεώρηση; Σου επανέφερε; Θυμάσαι ποτέ;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Είτε ήσουν παιδί είτε πιο μεγάλη;

Π.Ν.: Όχι.

Π.Κ.: Όχι, έτσι;

Π.Ν.: Ποτέ. Απλώς επειδή εγώ είχα κάπως στάση, όχι για το θέατρο, ας πούμε, ακριβώς, το θέατρο μου το 'χε ξεκόψει, αυτό δεν το συζητούσε.

Π.Κ.: Τι σου 'λεγε πάνω σ' αυτό το θέμα;

Π.Ν.: Ότι οι κοπέλες για να γίνουνε κάτι στο θέατρο πρέπει να περάσουνε από πάρα πολλές πόρτες. Να χτυπήσουν πάρα πολλές πόρτες και να περάσουν από πάρα πολλά κρεβάτια και η εγγονή του η Πετρούλα ποτέ δεν θα το κάνει αυτό. Μου 'χει γράψει κι ένα ποίημα:

Η εγγονούλα μου η μικρή
μπλουζάκι διάφανο φορεί
και στα χυτά μπρατσάκια της χνούδι ξαχνό φεγγίζει

Και παίρνει μόσχο η γειτονιά

ανασεμιά από γιασεμιά
που όπου σταθεί ραντίζει

Μα η Πετρούλα η πονηρή
εξ επί τούτου αδιαφορεί
σαν βλέπει την κοιτάζουνε μάτια των νιων φλογάτα

Και κάνει μια κίνηση ελαφιά
ρίχνει ξοπίσω τα μαλλιά
και λέει από τα μέσα της περήφανα περπάτα

Αυτός ήταν ο παππούς μου. Και η τάση μου ήταν περισσότερο στο χορό. Αφής στιγμής, όμως, έβλεπε ότι είχα πάει κάποτε στη Ραλλού Μάνου για να κάνω..., τέλος πάντων, να προχωρήσω, γιατί είχα κάνει πάρα πολύ κλασικό μπαλέτο, και άκουσε ότι θα μπορούσαν να γίνουν κάποιες παραστάσεις, κάτι αυτό, μου το ξέκοψε. «Πρώτη και τελευταία φορά. Τέρμα».

Π.Κ.: Επέμενε πάνω σ' αυτό.

Π.Ν.: Επέμενε σ' αυτό.

Α.Γ.: Και στην μαμά σου δεν είχε κάνει το ίδιο;

Π.Ν.: Όχι τα δύο κορίτσια είχανε παίξει για ένα διάστημα, είχανε παίξει και την Κύπρο. Είχαμε κάνει πάρα πολλές παραστάσεις, είχανε κάνει, νομίζω, δυο χρόνια. Η μαμά μου περισσότερο απ' τον πατέρα μου το κόψε. Όχι απ' τον παππού μου, τον μπαμπά μου.

Α.Γ.: Α, τον θανάση. Όμως το ήθελε για τα κορίτσια του;

Π.Ν.: Όχι δε το ήθελε, αλλά τα κορίτσια του κάπου, ας πούμε, επιμένανε και θέλανε. Και του λέγανε μπαμπά μου κι έλεγε εντάξει, εφόσον είμαι κι εγώ στο θέατρο, στο θιάσό μου μέσα, κανείς δεν τολμούσε να πειράξει τα κορίτσια του Κυριακού. Ξέραν ότι θα τους σκοτώσει, ας πούμε, δεν υπήρχε περίπτωση. Αλλά εμένα μου το 'χε ξεκόψει, όχι, δεν... «Να κάνεις» μου 'λεγε. «Ήθελες μπαλέτο, κάνε μπαλέτο κλασικό, κάνε jazz μπαλέτο, κάνε ό,τι θέλεις», πράγμα το οποίο και έκανα πάρα πολλά χρόνια, «όχι, όμως», μου λέει, «δεν θέλω να σε δω στο θέατρο. Το παλκοσένικό δεν είναι για τις κόρες και τις εγγόνες μου».

08_KA_Synentefxeis_Petroula_Douma_Kyriakos (04:35) Π.Κ.: Προσπαθώ να δω τι άλλο μπορεί να θυμάσαι απ' αυτή την περίοδο, γιατί το κακό είναι ότι όταν εσύ εμφανίστηκες στη ζωή του παππού σου είχε περάσει στη σύνταξη, που λέμε.

Π.Ν.: Είχε περάσει τότε το ζενίθ του.

Π.Κ.: Ναι. Και πρέπει να μη μίλαγε, αυτό μου κάνει εντύπωση. Αλλά να μου πεις μπορεί να μίλαγε σε ανθρώπους, όχι τόσο πολύ στα εγγόνια του ή στην εγγονή του, σε κάποια άλλα πρόσωπα.

Π.Ν.: Όχι, γι' αυτόν πιστεύω ότι σταμάτησε τόσο νωρίς στο θέατρο ήταν αρκετά οδυνηρό. Δεν το έκανε με ευχαρίστηση.

Π.Κ.: Αυτό σ' το είχε εκφράσει κάποια στιγμή;

Π.Ν.: Αυτό μου το 'χε εκφράσει.

Π.Κ.: Πώς; Τι σου 'χε πει δηλαδή;

Π.Ν.: Ότι του λείπει το θέατρο, ότι ο ηθοποιός ζει για τα χειροκροτήματα, απ' τα χειροκροτήματα, για τα χειροκροτήματα, από την αναγνώριση. Αλλά το καλό ήταν ότι παρ' όλο που είχε, ας πούμε, είχε φύγει από το θέατρο, δεν είχε ξεχαστεί. Δηλαδή υπήρχε ακόμα κόσμος και κοινό το οποίο τον θυμόταν και το οποίο τον αγαπούσε και τον σταματούσε παντού. Δηλαδή όπου κι αν πηγαίναμε του ζητάγαμε, θυμάμαι παλιά από πιτσιρικά, αυτόγραφα, και ο κύριος Πετράν εδώ, Πετράν εκεί και ο κύριος Κυριακός εδώ κι ο κύριος Κυριακός εκεί. Αυτό βέβαια τον βοηθούσε, αλλά απ' την άλλη μεριά πιστεύω το ότι αποχωρίστηκε το θέατρο, και σε μια, ας πούμε, ηλικία που δεν ήταν πάρα πολύ μεγάλος, δεν ήταν εύκολο.

Π.Κ.: Τα τελευταία χρόνια που τον θυμάσαι και πιο καλά, πριν πεθάνει, πώς ήτανε; Κατ' αρχήν πέθανε ξαφνικά ή είχε αρρωστήσει;

Π.Ν.: Ήταν στο κρεβάτι, είχα πάθει κάποια... Είχε γεράματα, δεν μπορούσε να περπατήσει καλά, ερχόταν ο φυσιοθεραπευτής, του έκανε γυμναστική να του κινηθούν οι πνεύμονες, να το ένα, να το άλλο, και σε κάποια στιγμή πλέον δεν άντεξε.

Π.Κ.: Για την Αμερική τι σου είχε πει; Σου μίλησε ποτέ γι' τα δύο αυτά ταξίδια;

Π.Ν.: Πολύ συγκεχυμένα. Ότι αναγκάστηκε να κάνει αυτά τα δύο ταξίδια. Το πρώτο ταξίδι το έκανε... ήθελε να πάει να δει την Αμερική, να δει τους Έλληνες της Αμερικής κτλ κτλ. Το δεύτερο ταξίδι το έκανε από ανάγκη μετά τον πόλεμο για να μπορέσουν να ορθοποδήσουν. Δε μου είχε πει πολλά.

Π.Κ.: Δε θυμάσαι κάτι;

Π.Ν.: Όχι κάτι το ιδιαίτερο. Ότι τον αγκαλιάσανε, ότι ήτανε αξέχαστες στιγμές κτλ κτλ, αλλά όχι τίποτα το ιδιαίτερο. Δε θυμάμαι, δε μου είχε πει, δηλαδή, κάτι το ιδιαίτερο.

Π.Κ.: Λοιπόν, εντάξει. Δεν μπορώ να σε πιέσω άλλο γιατί κι εσύ λίγα θα θυμάσαι απ' αυτή την περίοδο.

Π.Ν.: Ατυχώς είναι η περίοδος αυτή που πλέον εγώ δεν ήμουν... δεν ήταν στο φόρτε της, ας πούμε.

Π.Κ.: Γιόρταζε τη γιορτή του καμιά φορά;

Π.Ν.: Βέβαια.

Π.Κ.: Ερχόταν κόσμος, δηλαδή μόνο η οικογένεια ή και φίλοι άλλοι από διάφορους χώρους;

Π.Ν.: Ερχόταν φίλοι αλλά άσχετοι με το θέατρο.

Π.Κ.: Άσχετοι με το θέατρο, ε;

Π.Ν.: Άσχετοι με το θέατρο.

Α.Γ.: Ήταν καθαρά η δουλειά του το θέατρο...

Π.Ν.: Η γιαγιά μου προσπαθούσε πάντα, αφ ης στιγμής σταμάτησε από το θέατρο, προσπαθούσε να μην τον αφήσει να έρθει σε επαφή. Θυμάμαι πιο πολύ την εποχή πια που έβγαινε με τον Οικονομίδη, στον Οικονομίδη

Π.Κ.: Του είχε αδυναμία.

Π.Ν.: Ε;

Π.Κ.: Του είχε αδυναμία του Οικονομίδη.

Π.Ν.: Ναι. Έβγαινε στα νέα ταλέντα.

Π.Κ.: Α, που ήτανε τις Κυριακές το πρωί.

Π.Ν.: Ναι, ναι. Μίλαγε στον Οικονομίδη. Επίσης, πήγαινε, ας πούμε, στον Οικονομίδη πάρα πολύ, είχανε πολύ στενές σχέσεις. Τον αγάπαγε τον Οικονομίδη κι ο Οικονομίδης αγάπαγε τον παππού. Είχανε πολύ στενή σχέση.

Π.Κ.: Ερχόταν σπίτι καμιά φορά;

Π.Ν.: Πολλές φορές. Είχε βαφτίσει και την Μαριλένα ο Γιώργος Οικονομίδης, την ξαδέρφη μου. Ο νονός της ήταν.

Π.Κ.: Ήταν πολύ καλές οι σχέσεις τους.

Π.Ν.: Ναι. Και με τη γυναίκα του.